

Allah'ın büyüklüğünü kavramak

Diyarbakır'dan Enver Seyis: “Beynimizin içinden geçenlerden sorumlu muyuz? Düşündüklerimizden ne kadar sorumluyuz? Beynimde hep Yüce Yaraticı var. Rahmetini ve gücünü düşünüyorum. İstemedenden kafamda oluşuyor? Yaraticılığının inkârı noktasında birer düşünce değil bunlar. Tamamiyle gücünü, rahmetini ve büyüklüğünü kavramaya yönelik. Diyorum ki kendi kendime: Yerin altında ve yerin üstünde, canlı ve cansız sayısız varlıklar. Yeryüzünde yaşayan tüm insanların aklından geçenler, tüm insanların ihtiyaçları... Tümünü Yüce Yaraticı biliyor ve duyuyor. Ne büyük ve akılları durduran bir olay! Bu düşündüklerim îmânımı ne kadar etkiliyor? Îmânımı güçlendirmek için ne yapmam gerekiyor?”

İnsan Cenâb-ı Hakk'ın öyle bir îcadıdır ki, Allah'ın yüzlerce isim ve sıfatına mazhar¹ bulunmakla berâber, yeryüzünün halîfesi sıfatını da omuzunda taşımaktadır.² Kur'ân'da ifâdesini bulan bu hakîkat, Peygamber Efendimiz'in (asm) mübârek lisânında da şöyle yer almıştır: “Allah insanı Rahmân ismini tamamıyla gösterir bir sûrette yarattı.”³

İnsana emânet-i kübrâ verildiğini de bize Kur'ân söyler.⁴ Yani insan kendisine verilen sıfatlarla, kendisini Yaratanı bilmek, bulmak, tanımak, sevmek, itaat etmek ve bu istikâmette kâbiliyetlerini geliştirmekle yükümlüdür. Aynı zamanda îmânı güçlendirmenin de yollarıdır bunlar.

İslâmiyette düşünmek suç değildir, sorgulamak günah değildir, akıl yürütmek haram değildir. Tam tersine bütün bunlar doğruyu ve hakkı bulmak niyetiyle olursa sevaptır. Kur'ân bir çok âyetinde düşünmeyi, akıl erdirmeyi, tefekkür etmeyi, fikir üretmeyi, muhâkeme etmeyi emir buyurur. Diğer yandan dînimizde, kötü bir eyleme dönüştürmedikçe içimizden geçenlerden sorumluluk kaldırılmıştır.⁵

Fakat şüphesiz Allah'ın zâtını düşünmeye güç yetiremeyiz. Biz Allah'ın eserleri üzerinde kafa yorup Allah'ın büyüklüğünü kavramakla mükellefiz. Nitekim Peygamber Efendimiz (asm), "Cenâb-ı Hakkın sınırsız nimetlerini tefekkür ediniz. Fakat zâtının mâhiyetini düşünmeyiniz. Çünkü siz ulûhiyetin esrârını keşfedemezsiniz. Allah'ın azametini hakkıyla takdir ve ihâta edemezsiniz"6 buyurmak sûretiyle dikkatimizi Allah'ın rahmet eserleri üzerinde yoğunlaştırmamızı önerir. Kur'ân'ın da tavsiyesi Allah'ın rahmet eserleri üzerinde yoğunlaşmamızdır.7

Risâle-i Nûr, Allah'ın rahmet eserleri, varlıklar ve yaratılmışlar üzerinde Kur'ân rehberliğinde yoğunlaşan bir tefekkür hazînesidir. Okudukça îmânımızı güçlendirir; taklitten tahkîke çıkarır; işiterek inanma seviyesinden, düşünerek, sorgulayarak, araştırarak, görerek ve yaşayarak inanma derecesine yükseltir.

Said Nûrsî Hazretleri, Cenâb-ı Hakka "bilinen birisi" çerçevesinden bakılacak olursa bilinemeyeceğini; çünkü böyle bilginin kulak dolması ve taklit bilgiden öteye geçemeyeceğini; Allah'ın ancak "bilinmez, meçhul bir mevcut" unvanıyla bakılırsa tanınabileceğini; çünkü baştan, bilinmeyen bir mevcut oluşu kabul edildiği takdirde, Zât-ı Akdesin özünü ve mâhiyetini kavramaya çalışmak yerine, kâinâtı baştan başa kuşatan sınırsız sıfatlarını kavrama gayreti içine girileceğini, böylece Cenâb-ı Hakkı tanımanın ve büyüklüğünü kavramanın mümkün olacağını beyan eder.8

İnsana verilen azıcık ilim, birazcık kudret, küçücük irâde ve sâir küçüklük sıfatlarının Cenâb-ı Hakkın sonsuz ilim, sınırsız kudret ve hadsiz irâde gibi eşsiz büyük sıfatlarını anlamamız açısından bulunmaz bir ölçü kabul edilmesi gerektiğini beyan eden Bedüzzaman Hazretleri; insanın biricik vazifesinin de kendi bünyesine konulan bu ölçücüklerle Hâlık-ı Zülcelâlini tanımak olduğunu kaydeder. Meselâ, der ki: "Sen, cüz'î iktidarın ve cüz'î ilmin ve cüz'î irâden ile bu hâneyi muntazaman yaptığından, şu kasr-ı âlemin senin hânenden büyüklüğü derecesinde, şu âlemin ustasını o nisbette Kadîr, Alîm, Hakîm, Müdebbîr bilmek lâzımdır."9

İnsanın acizlik, yoksulluk, zayıflık ve ihtiyaç içinde olmak gibi noksan sıfatlarının da, bu sıfatlardaki eksikliği sürekli olarak tamamlayan Yaratıcının yüce sıfatlarını gösterdiğini nazara veren Saîd Nursî Hazretleri; insanın acizliğinin Allah'ın sonsuz kudretine; insanın zayıflığının Allah'ın sonsuz kuvvetine; insanın yoksulluğunun Allah'ın eşsiz zenginliğine; insanın ihtiyâç içinde yuvarlanması ise Allah'ın sınırsız rahmetine en kuvvetli birer işâret olduğunu kaydeder.10

Bedüzzaman Hazretleri, Allah'ın tüm sıfatlarının tüm kâinâtı kuşattığını, Allah'ın varlıklara dayalı ilgi bölünmesinin ve bilgi eksikliğinin imkânsız olduğunu; "koca kâinâtı idâre edenin, küçük mahlûkâtı başka ellere bırakmayacağını" beyan eder.11 Bedüzzaman, Allah'ın zerre ile güneşi aynı kudretle yarattığını izah eder ve bu

izahını şeffâflık, karşısında bulunma, denge, düzen, soyutluluk ve itaat sırlarıyla ispat eder.¹² Böylece, Allah'ın küçük şeyleri bilmediğini iddiâ eden felsefecileri eleştirirerek¹³; Sâni-i Kadîr'in büyük varlıkları küçük şeyler kadar rahat îcad ettiğini, makro âlemi mikro âlem kadar kolay yarattığını, küçükleri de büyükler kadar sanatlı var ettiğini ispat eder.¹⁴ Bedüzzaman, "Sizi de, yaptıklarınızı da yaratan Allah'tır,"¹⁵ âyetini hatırlatarak, kulun kendi fiilinin yaratıcısı olduğunu iddiâ eden Mu'tezileyi de Kur'ân'la susturur.¹⁶

Bedüzzaman Hazretleri, ne küçük şeylerin, ne de kulun fiillerinin hiçbir şekilde Cenâb-ı Hakkın tasarrufu dışında düşünölemeyeceğini güneş ve nûr misâliyle açıklar. Güneş esasen cismânî bir varlık olduğu halde, nûru bütün dünyayı kuşatmaktadır. Tek başına sınırlı bir bölgede bulunuyor iken, ışığı ve parlak eşya vasıtasıyla kanatları tüm dünyayı yutmaktadır. Saîd Nursî burada sorar: "Cenâb-ı Hakkın Nûr isminin maddî, cüz'î ve câmid bir âyinesi olan güneş böyle müşahhas iken küllî hükmüne geçebiliyor ise, küllî işlere mazhar olabiliyor ise, Zât-ı Zülcelâl, Ehadiyet-i Zâtiyesiyle beraber nihayetsiz işleri bir anda yapamaz mı?"¹⁷

Dipnot:

- 1- Sözler, s. 19;
- 2- Bakara Sûresi, 2/30;
- 3- Buhârî, İsti'zân, 1;
- 4- Ahzâb Sûresi, 33/72;
- 5- Müslim, İmân, 74; Buhârî, Salât: 227, İsrâ ve Mîraç: 1551;
- 6- Suyûtî, Câmi'üs-Sağîr, 1/132; Aclûnî, Keşf'ul-Hafâ, 1/311;
- 7- Rûm Sûresi, 30/50;
- 8- Mesnevî-i Nûriye, S. 111;
- 9- Sözler, s. 118;
- 10- Şuâlar, S. 68;
- 11- Sözler, S. 381; Mektûbât, S. 62; 1
- 12- Sözler, S. 486;
- 13- Sözler, S. 501;
- 14- Mektûbât, S. 242;
- 15- Sâffât Sûresi, 37/98;
- 16- Sözler, S. 405;
- 17- Sözler, S. 558; Mektûbât, S. 229.